

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת שלח הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון רעג), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ואף עברו עריכה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי

מכון אור החסידות

United States

1469 President st.

Brooklyn, NY 11213

oh@chasidus.net

718-473-3924

ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-960-4832

פקס: 03-960-7370

תוכן העניינים

ה. מקרא אני דורש . . . . .
יבאר הכרח רש"י לפרש ש"ויהס כלב את העם אל משה" פירושו שהטה את לב העם לגדלותו של משה, דאל"כ מה הצורך לפרש שהסה את העם שהוא דבר הפשוט כדי שישמעו דבריו, ויבאר ג"כ תמיהה בפ"י על התיבות "עלה נעלה".
(ע"פ לקוטי שיחות ח"ח שיחה ע' 82 ואילך)

ט. פנינים – עיונים וביאורים קצרים . . . . .
י. יינה של תורה . . . . .
עלה נעלה וירשנו אותה: טעות המרגלים – ע"פ פנימיות התורה
כיצד היה מקום לטענה: "אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו"? / הקב"ה יכול לנהל את העולם, לא רק באופן שלמעלה מדרך הטבע – אלא אפילו בדרכי הטבע / בכוחו של יהודי להביא את הקב"ה גם לעסקים בענייני העולם / "אם חפץ בנו ה'".
(ע"פ לקו"ש ח"ד ע' 1041)

טז. פנינים – דרוש ואגדה . . . . .
טז. חדושי סוגיות . . . . .
בהא דיהושע וכלב לא נשאו פירות. יבאר דב' התירוצים שבש"ס איפליגו בגדר השליחות אי שייך בזה שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה / יקשה אמאי נקט רש"י בפירושו דוקא כתירוץ הב' שבש"ס אף שאינו קרוב יותר לפשטות הכתובים / יבאר דהוא תלוי אי חיוב השליחות ה' על הפעולה עצמה או על הנפעל.
(ע"פ לקוטי שיחות חלק לח עמ' 48 ואילך)

כב. תורת חיים . . . . .
מכתבי קודש מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, בענייני רפואה, והדרכים למהר הרפואה ע"י הוספה בעבודת ה'.

כה. דרכי החסידות . . . . .
אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע, בגודל מעלת סיפורי חסידים, והצורך ללמדם היטב ולהוציא מהם הוראות בדרכי ההנהגה ובעבודת ה'.

מקרא אני דורש

ויהס כלב את העם אל משה

יבאר הכרח רש"י לפרש ש"ויהס כלב את העם אל משה" פירושו שהטה את לב העם לגדולתו של משה, דאל"כ מה הצורך לפרש שהסה את העם שהוא דבר הפשוט כדי שישמעו דבריו, ויבאר ג"כ תמיהה בפ' על התיבות "עלה נעלה"

א. בפרשתנו מספר הכתוב על חזרתם של המרגלים, שנשלחו לתור את הארץ, וסיפרו למשה ולכל העדה את מה שראו (יג, כז-כט): "ויספרו לו ויאמרו, באנו אל הארץ אשר שלחתנו, וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה. אפס כי עז העם הישב בארץ, והערים בצורות גדולות מאד, וגם ילידי הענק ראינו שם. עמלק יושב בארץ הנגב, והחתי והיבוסים והאמורים יושב בהר, והכנעני יושב על הים ועל יד הירדן".

ובהמשך לזה מספר הכתוב (שם פסוק ל): "ויהס כלב את העם אל משה, ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה".

וכשלוּמדים הפסוק לפום ריהטא, נראה שכוונתו בפשטות:

בהמשך לדברי המרגלים שהפחידו את העם, בספרם "כי עז העם היושב בארץ גו", הרי נעשה רעש ומהומה כו' בקרב העם (ואף שאינו מסופר במפורש שדיברו העם, יש לומר שזה מובן מעצמו ועד שלא הוצרך הכתוב לפרשו, שדברי המרגלים עוררו דיבורים כו' בקרב העם כולו), ולכן הוצרך כלב להשתיק את העם כדי שישמעו את דבריו; ואז אמר להם את הדעה האמיתית, שלא כדעת המרגלים, והיא: "עלה נעלה וירשנו אותה, כי יכול נוכל לה" – שבכחו של הקב"ה נוכל לעלות לארץ ישראל ולרשת אותה.

ולפי הבנה זו נמצא, שעיקר מטרת הפסוק הוא בחלקו השני – "ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה", והחלק הראשון של הפסוק – "ויהי סלב אל העם" – הוא רק הקדמה מוכרחת, כדי להסביר איך הצליח סלב לדבר, אף שהיה רעש כו'. אמנם בדברי רש"י רואים שהוא למד פסוק זה באופן מחודש, כדלקמן.

ב. וז"ל פירוש רש"י על אתר: "ויהי סלב – השתיק את כולם; אל משה – לשמוע מה שידבר במשה. צוות ואמר: וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם? השומע היה סבור שבא לספר בגנותו, ומתוך שהיה בלבם על משה בשביל המרגלים, שתקו כולם לשמוע גנותו. אמר: והלא קרע לנו את הים, והוריד לנו את המן, והגיז לנו את השליו! עלה נעלה – אפילו בשמים, והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו".

והיינו, שלשיטת רש"י אין החלק הראשון של הפסוק הכנה ואמצעי בשביל החלק השני, אלא אדרבה: עיקר דברי סלב הם דוקא בהתיבות "ויהי סלב את העם אל משה" – שבתיות אלו מתכוון הכתוב לדברי סלב בשבחו של משה: "והלא קרע לנו את הים, והוריד לנו את המן, והגיז לנו את השליו".

וצ"ב מנין אכן למד רש"י להוציא את התיבות "ויהי סלב את העם אל משה" ממשמעותן הפשוטה (שכלב השתיק את העם כדי שישמעו את דבריו), והעמיס בהן דברי שבח שאמר סלב על משה; כיצד נלמדים דברים אלה מתוך פשט הכתוב?

ואמנם בכתוב נאמר "ויהי סלב את העם" אל משה – אך אדרבה, הלשון "אל משה" משמעה יותר שכלב השתיק את העם על מנת שישמעו לדברי משה עצמו (היינו, דעת משה כפי שנאמרת מפיו של סלב. ועוד י"ל בזה כביאורי המפרשים – ראה ספורנו. אור החיים. ועוד), ולא שכלב אמר דברי שבח על משה!

ג. וביותר צ"ב בהאופן שבו לומד רש"י את חלקו השני של הפסוק, "עלה נעלה גו'" – שלכאורה פירוש המלות ברור ופשוט, שכלב מדבר כאן על העליה לארץ ישראל; ומנין למד רש"י להעמיס כאן דבר חדש לגמרי: "אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם כו'"?!

ובשפתי חכמים פירש, שרש"י למד זה מכפל הלשון "עלה נעלה": אם היה מדבר על ארץ ישראל בלבד – היה די באומרו "נעלה וירשנו אותה"; ומזה שהוסיף "עלה נעלה" – יש ללמוד להוסיף את העליה בשמים.

אבל אין פירוש זה מחוור, שהרי בכמה מקומות מצינו שהכתוב כופל את לשונו בשביל ההדרגה וחזוק הענין [וכמו בסוף פ' בהעלותך (יב, יד): "ואביה ירוק רן בפניה"; ואפילו בפסוק כאן גופא, הרי מסיים ואומר "כי יכול נוכל לה", ובפשטות הוא רק בשביל להדגיש את הענין ותו לא];

לקראת שבת

ז

וא"כ עדיין קשה: מנין למד רש"י להעמיס בתוך דברי כלב את ענין העליה בשמים?

ד. וביאור הענין:

בדרך הפשט, כל הסיפור על "ויהס כלב את העם אל משה" – הוא מיותר; אם הכתוב רוצה לספר על דברי כלב, היה צריך להתחיל מיד ולומר "ויאמר כלב עלה נעלה גו'" – ולשם מה צריך להקדים שכלב השתיק את העם?

[נאין לומר שסיפור זה הוא הקדמה מוכרחת לבאר כיצד היה כלב יכול לדבר בפני העם למרות כל הרעש כו' – כי יש ראייה שאין הכרח בהקדמה זו:

בהמשך הכתוב מספר (יד, א ואילך) "ותשא כל העדה ויתנו את קולם . . וילנו . . כל בני ישראל", שהיה רעש גדול במחנה ישראל, ומיד ממשיך שיהושע וכלב אמרו "אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד", ואף שלא היתה הקדמה של "ויהס" – בכל זאת שמעו העם את דבריהם, וכפי שמוכח מהמשך הדברים: "ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים"!]

לכן למד רש"י, שאכן אין זו הקדמה בלבד, אלא יש בתיבות אלו תוכן בפני עצמו: המרגלים טענו בדבר החוזק של יושבי הארץ, וכוונתם היתה שלכן אין אפשרות לגבור עליהם ולכובשם;

אך כלב הצליח להחליש את טענתם ולפעול שיקשיבו לדבריו ("ויהס כלב את העם"), וכנגד טענתם בדבר חוזקם של יושבי הארץ – הזכיר כלב לעם את חוזקו וגבורתו של משה ("אל משה"), "והלא קרע לנו את הים, והוריד לנו את המן, והגיז לנו את השליו" ! כלומר: אין לכם לפחד מיושבי הארץ, שהרי לאחר שראינו את כוחו וגבורתו של משה בכל הנסים והנפלאות שעשה, בוודאי יוכל להתגבר גם על יושבי הארץ כו'.

[ביאור הענין בפרטיות והטעם שהזכיר רש"י דוקא שלושה דברים אלו מתוך מעשיו הגדולים של משה – נתבאר במדור זה בש"פ שלח תשס"ח, עיי"ש באורך].

ה. אמנם מעתה, לאחר שרש"י פירש כי בתיבות "ויהס כלב את העם אל משה" עצמן יש כבר תשובה לדברי המרגלים –

נשאלת השאלה: מה היא ההוספה בהמשך הפסוק, "ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה"?

ואין לומר שדברים אלה הם ה"מסקנה" וה"סך-הכל" של דברי כלב בדבר גבורתו של משה כו', היינו: לאחר שכלב דיבר על כך שמשה "קרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגיז לנו את השליו" הוא סיים שלמעשה "עלה נעלה גו'" –

כי מלשון הפסוק "ויאמר עלה נעלה גו'", מוכח שאין זה המשך של "ויהס כלב את העם אל משה", אלא אמירה חדשה ומיוחדת.

ולכן באמת פירש רש"י, שבתיות אלו יש אמירה נוספת של כלב, שבנוסף לכל דבריו בגבורתו של משה שלכן אין לפחד מיושבי הארץ אלא לעלות ולכבושה, בא כאן להוסיף ענין חדש – "עלה נעלה", "אפילו בשמים", והוא אומר עשו סולמות ועלו שם, נצליח בכל דבריו".

ו. אמנם עדיין צ"ב בהסברת הענין, למה באמת נזקק כלב להוסיף ענין זה ד"אפילו בשמים... עשו סולמות ועלו שם"? הרי לענינינו נוגע רק זה שבכחם של ישראל לכבוש את ארץ ישראל (שהיא אינה "בשמים" וא"צ ב"סולמות" כדי לעלות אליה)!

[בגור אריה כאן: "ואם תאמר, למה דיבר בנמנעות, והלא אינה בשמים! ויש לומר, דהכי אמר להם: אפילו יש להם מזל בשמים שלא נוכל לגרשם, אפילו הכי נוכל לעלות, דאין מזל לישראל והם מושלים על המזל, לכן עלה נעלה על המזל שלהם". ועד"ז במשכיל לדוד: "אפילו בשמים, אם יאמר לנו משה שצריכים אנו להלחם עם השר שלהם בשמים ממצל, אפילו הכי נצליח".]

אך כבר הקשה בבאר בשדה: "ולא נהירא, דלחום עם השר בשמים אין צורך לסולמות"! ויש להוסיף, שדברי רש"י כאן דומים ממש לדבריו בפ' נח (יא, א) לענין דור הפלגה, שאמרו "נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה" – ששם בוודאי הכוונה לעליה בשמים כפשוטו, ומוכן שגם כאן כן הוא].

והביאור בזה:

לפני כן דיבר כלב ע"פ השכל – המרגלים טענו שבגלל גבורתם של יושבי הארץ אין אפשרות להורישם, ואילו כלב הוכיח שגבורתו של משה גדולה יותר כו', ובמילא אין מה לחשוש.

אמנם כלב ראה, שטענת המרגלים היא לא רק מצד "טעות בחשבון", אלא שכן הוא רצונם, (וכן מוכח מזה שהשתמשו בדבר שקר בטענתם – כדברי רש"י בפרשתנו (יג, כז)), ובמילא חשש שהרצון יטה את השכל, וימציאו עוד טענות כאלה שלא יהיה לו מה להשיב עליהם;

ולכן הוסיף ואמר "עלה נעלה אפילו בשמים" – היינו, שצריכים לשמוע לדברי משה גם אם יאמר לעלות לשמים שאין לזה שום מקום בשכל, ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר בכיבוש ארץ ישראל שמוכן הוא גם בהגיון כו', שבוודאי "יכול נוכל לה".

האם העכו"ם הם "מציאות" או "העדר"

אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו
הם סר צילם מעליהם

צילם – מגינם וחזקם, כשרים שבהם מתו
כו'. דבר אחר, צלו של המקום סר מעליהם
(יד, ט ובפרש"י)

כתב הרמב"ם (הל' אבות הטומאה פ"ב ה"י):
"שחיתת עכו"ם נבילה ומטמאה במשא כו'
מד"ס". והשיג עליו הראב"ד: "עכו"ם הם
כבהמות, ואין מטמאין ואין מיטמאין כו',
והחושב אותם לכלום – אסף רוח בחפניו".

וביאר בזה הגאון הרוגצ'ובי (צפת
פענח עה"ת הפטרה לפ' בהר) דנחלקו הרמב"ם
והראב"ד בגדר עכו"ם. דהראב"ד ס"ל דהם
"בחינת העדר", ולכן אין שחיתתן כלום.
והבהמה ה"ה כמתה מאל"י, ונבילה מה"ת.

משא"כ להרמב"ם דס"ל שהעכו"ם הם
בגדר "מציאות", פועלת שחיתתן על הבהמה
שלא תהי' כ"מתה מאל"י", כ"א כשחוטה
[לגבי טומאה]. וזה שנעשית עי"ז נבילה, הוא
מד"ס.

[ועיי"ש שמבאר עפ"ז שיטתם באם שייך
"גדר השגחה פרטית" על עכו"ם].

ועפ"ז י"ל דבמחלוקת זאת תלוי החילוק
בפירוש "סר צילם מעליהם":

דאם עכו"ם הם בגדר העדר, א"א לפרש
דב"סר צלם מעליהם" מדובר על "צלו של
מקום", דעל "העדר" א"א לומר שהי' עליו
מקודם "צלו של מקום". ועכצ"ל דקאי על
"מגינם וחזקם, כשרים שבהם".

משא"כ הפירוש השני ברש"י ס"ל
שהעכו"ם הם בגדר מציאות, וא"כ וודאי יש
לפרש ש"צלם" קאי על "צלו של מקום".

(ע"פ לקו"ש ח"י"ח עמ' 165 ואילך)

במה חטאו המרגלים

שלח לך אנשים

למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת
מרים, לפי שלקתה על עסקי דיבה, שדברה
באחי', ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר
(יג, כ ובפרש"י)

הק' הרמב"ן "מה עשו המרגלים, כי משה
אמר להם "וראיתם את הארץ מה היא, ואת
העם היושב עלי" כו', ועכ"פ היו צריכין
להשיבו על מה שצויה אותם. ומה פשעם ומה
חטאתם כשאמרו לו "אפס כי עז העם" כו',
וכי על מנת שיעידו לו שקר שלח אותם"?

וי"ל שרש"י בדבריו אלו תירץ קושיא זו.
דהנה גם מרים לא דברה שקר אודות משה,
ואפי' "לא נתכוונה לגנותו" (רש"י בהעלותך יב,
א), וזה שלקתה הי' "על עסקי דיבה, שדברה
באחי", היינו, עצם הדיבור אודות משה.

דגם אם לא הבינה איזה דבר בהנהגתו
של משה, לא הי' עלי' לדבר על זה ברבים,
כי עצם ההתעסקות בדיבור – "דיבה" אודות
משה, יכול להביא לדיבור בהיפך שבחו
של משה ח"ו, והי' עלי' לדבר ע"ז עם משה
בעצמו, בחשאי.

וזה הי' גם חטאם של המרגלים, דאף
שהי' קשה להם איך יכבשו את הארץ כש"עז
העם היושב עלי" כו', היו צריכים לדבר ע"ז
בקיצור, או למשה לבדו. וחטאם הי' שדברו
ע"ז באריכות ובכל הפרטים – "עסקי דיבה".
דזה הביא למרידת בני ישראל בהקב"ה, עד
שאמרו "נתנה ראש ונשובה מצרימה" (יד, ד).
(ע"פ לקו"ש ח"י"ח עמ' 141 ואילך)

יינה של תורה

עלה נעלה וירשנו אותה: טעות המרגלים – ע"פ פנימיות התורה

כיצד היה מקום לטענה: "אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו"?! / הקב"ה יכול לנהל את העולם, לא רק באופן שלמעלה מדרך הטבע – אלא אפילו בדרכי הטבע / בכוחו של יהודי להביא את הקב"ה גם לעסקים בענייני העולם / "אם חפץ בנו ה"

בפרשת המרגלים, רבו כמו רבו התמיהות – איך יכלו המרגלים להפחיד את בני"ע עם הטענה¹ "אפס כי עז העם וגו' לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו", וכפירוש חז"ל² "כביכול כלפי מעלה אמרו (כי חזק הוא ממנו) . . . כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם";

– והלא עיניהם ראו ולא זר, אזניהם שמעו ולא אחר את כל הניסים והנפלאות שעשה הקב"ה בדרך בצאתם ממצרים: בכל יום אכלו לחם מן השמים ושתו מים מבארה של מרים, היו מוקפים בענני הכבוד וראו איך הארון והעננים הורגים את הנחשים והעקרבים, ועוד ניסים שלמעלה מהטבע לרוב, כמבואר כל זה במדרשי חז"ל. ולכל זאת לא הוצרכו ישראל לאמונה, כי ראו זאת בעיני בשר שלהם. ובנוסף לזה ראו גם איך הקב"ה מצילם מיד צר: יציאת מצרים, קריעת ים־סוף ומלחמת עמלק – היפלא מה' דבר להצילם מיד כנען?!

1. פרשתנו יג, כח-לא.

2. סוטה לה, א וש"נ.

לקראת שבת

יא

וביותר פלא הוא, כאשר כלב בן יפונה עמד כנגד המרגלים והשיב לטענותיהם, ענה בסתם: "עלה נעלה וירשנו אותה" – תמורת הטענה וההוכחה הכי פשוטה מהניצחונות בשאר המלחמות?

ואין מקום לומר שהניצחון על פרעה אינו ראיה שינצחו גם את ל"א מלכי כנען שהיו גדולים וחזקים – שהרי כל ישראל אמרו בשירת הים³ "נמוגו כל יושבי כנען", ופחד זה היה גדול כל כך, עד שרחב אמרה למרגלים ששלח יהושע, ארבעים שנה אחרי קריעת-ים-סוף⁴ "כי נפלה אימתכם עלינו וכי נמוגו כל יושבי הארץ מפניכם כי שמענו כי הוביש ה' את מי ים סוף. . ונשמע וימס לבבינו ולא קמה עוד רוח באיש מפניכם..."⁴ – כל שכן וקל וחומר, שבשעה ששלחו המרגלים דמשה, תיכף לאחר קריעת-ים-סוף היו בני כנען בפחד ובמורא גדול!

זאת ועוד אחרת: בגמרא מצינו⁵ שאותה אומה שבני-ישראל משתעבדים בה נעשית לראש על כל האומות, כדי שלא יאמרו "ביד אומה שפלה מסר הקדוש ברוך הוא את בניו". וא"כ בוודאי שבשעה שישראל היו משועבדים למצרים – היתה מצרים שולטת בכיפה גם על מלכי כנען. ואם את מצרים ניצחו בכוח השם – בוודאי שינצחו את כנען.

***

בחסידות⁶ מבואר "ענין המרגלים שהיו נשיאי העדה אנשי שם כו' ומה טעם שלא רצו להכנס בארץ": בהיותם במדבר, היו בני-ישראל בהבדלה מן העולם: אכילתם ושתייתם היה לחם מן השמים ומים מבארה של מרים, ואפילו בגדיהם, שאינם חלק ממציאיותם – גם הם גדלו יחד עם גופם באופן ניסי ("שמלתך לא בלתה מעליך"⁷).

אבל בבואם אל ארץ נושבת הפסיק המן, והוצרכו לאכול לחם מן הארץ – שעבורו צריכים לעסוק בסידורא דפת, חרישה זריעה וכו', ולא היו מים מבארה של מרים – לכן רצו המרגלים להישאר במדבר ולעסוק בתורה, ו"לא ניתנה תורה לידרוש אלא לאוכלי המן"⁸, ולא להשפיל את מעלתם ולהתעסק בענייני ארציות וגשמיות בארץ ישראל.

זוהי הכוונה באומרם "ארץ אוכלת יושביה היא" – הארציות והחומריות "אוכלים" במי שיושב ועוסק בהם, שלא יעמוד באותה דרגא רוחנית כאוכלי המן ועוסקי ברוחניות בהבדלה מן העולם.

---

3. שמות טו, טו.

4. יהושע ב, י"ב.

5. חגיגה יג, ב.

6. לקוטי-תורה ריש פרשתנו.

7. דברים ח, ד. יל"ש שם, הובא בפרש"י שם.

8. מכילתא שמות טז, ד. ילקוט שמעוני שם.

לקראת שבת

ובזה היתה טעות המרגלים: בריאת העולם הייתה בכוונה מכוונת ש"נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" – דוקא בהתעסקות בענייני העולם, ולעשות ממנו דוקא משכן קדוש לה'. הליכת בני ישראל במדבר ארבעים שנה, ועסקם אך ורק בענייני רוחניות היה הכנה בלבד לעיקר ותכלית הרצון של הקב"ה – מצוות מעשיות התלויות בארץ.

***

ע"פ יסוד זה יוסרו התמיהות דלעיל:

אף שראו בני-ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, יכלו המרגלים לטעון: "כי חזק הוא ממנו" – הנסים והנצחונות למעלה מדרכי הטבע שהיה לבני-ישראל במדבר, מכיוון שהיו באופן רוחני וכלי קשר לארציות וגשמיות, במילא יכלו לנצח את העולם.

אבל בכניסה לארץ ישראל, שם צריכה להיות ההנהגה באופן של התלבשות וירידה לענייני העולם והטבע, ודוקא באופן כזה (כנ"ל שזהו רצונו של מקום) – הרי שלא יכולים להתרחש ניסים כאלו שלמעלה מהטבע (וכמו שבאמת היה שהופסקו המן, הבאר וענני הכבוד). ובהנהגה באופן של התלבשות בעולם, טענו המרגלים, אי אפשר לנצח את "ילידי הענק"!

וזו היתה טענתם "אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו": בוודאי ריבון העולמים אשר לו הכוח והממשלה לעשות בעליונים ובתחתונים כרצונו, והעולם כולו הוא "כליו", כלים שלו – אבל "להוציא את כליו" להוציא את ניצוצי הקדושה הנמצאים; בתוך העולם, ולהעלותם לקדושה (בסוד בירור הניצוצות), זאת אפשר לעשות רק שנמצאים למעלה מן העולם. וכיצד אפשר להיות "בתוך העולם", על-פי חוקי וסדרי הטבע, ולנהל את העולם ע"פ רצון הקב"ה שלמעלה מהטבע – זהו בלתי אפשרי!

יהושע וכלב ענו על טענה זו: "אם חפץ בנו הוי" – כיון שרצונו וחפצו של הקב"ה שנביא לידי פועל את הכוונה האלוקית "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים", הרי ש"לחמנו הם וגו' וה' איתנו אל תיראום". אין מה להתפחד ולהתפעל מהעולם, אף שהעולם נשאר בהעלמו (ש"עולם" הוא כידוע מלשון "העלם" והסתר – על שום שמסתיר את הקב"ה), בכל זאת, השי"ת מסייע תמיד לישראל, שגם בשעה שהעולם נשאר בלבושו וסדריו – יצליחו בו באופן שלמעלה מדרך הטבע, ולעשות ממנו כלי נאה לקב"ה.

***

כלפי האמת, נסים המלוכשים בטבע נעלים יותר מאלו שאינם מלוכשים בטבע; בנסים שלמעלה מדרכי הטבע נראה ונגלה כיצד הקב"ה אינו מוגבל ח"ו בלבושי העולם, וביכלתו לעשות בו כרצונו. אמנם הנסים המלוכשים בדרכי הטבע ובתהלוכות העולם – בהם מתגלה איך הקב"ה אינו מוגבל גם ב"למעלה מן הטבע". כלומר: היה מקום לומר, כטענת המרגלים, שהדרך היחידה שהקב"ה יכול "להסדר" עם העולם הוא ע"י שבירתו ושידוד מערכותיו כבקריעת ים-סוף; ניסים המלוכשים בטבע מראים שהקב"ה הוא נעלה

לקראת שבת

יג

גם מזאת ובידו להתנהג באופן שלמעלה מהטבע – בתוך הטבע, וכך יהיו הטבע והלמעלה מהטבע לאחדים בידו.

בדרך כזו היה גילוי האלוקות בבית קדשי־הקדשים. שם נתחברו המקום והלמעלה מן המקום יחדיו – "מקום הארון אינו מן המידה"⁹, מידת הארון הייתה אמתיים וחצי על אמה וחצי, ומקום קדשי הקדשים היה עשרים אמה – ומידות אלו היו חייבים להיות כן – ועם זאת לא היה זה מן המידה.

עד"ז צריכים ישראל לפעול בארץ ישראל: מחד, חייבים להישאר בהגבלות ובהסדר דרכי הטבע – ומאידך, שם לפעול את רצון הקב"ה שהוא למעלה מעלה מכל מידה והגבלה.

***

וזהו שאמר כלב: "עלה נעלה וירשנו אותה" – ב' עליות, עליה באופן של למעלה מדרך הטבע, ועליה אחרת גבוה הרבה יותר – למעלה מלהיות רק למעלה מדרך הטבע, והכח האלוקי לירד ולהתלבש בתוך לבושי הטבע!

וכוח זה מקבלים בבחינת "ירשנו" – ירושה. כמו בירושה שהיורש נעמד במקום המוריש לכל דבריו, כך בני ישראל, כאשר הם נכנסים לארץ ישראל ועוסקים במצוות מעשיות – מקבלים הם את כוחו של המוריש, אבינו שבשמים, ומכוחו "עלה נעלה וירשנו אותה", אפשר לפעול על העולם גם כשהוא נשאר בגדריו הקודמים.

***

וממנו ניקח לעבוד את ה' אלוקינו:

בחיי כל יהודי ישנם ב' תקופות: תקופת המדבר ותקופת הכניסה לארץ ישראל. בתחילת כל יום, כשהיהודי משכים לבית הכנסת, ומבית הכנסת לבית המדרש אזי הוא ב"מדבר", הוא עוסק ברוחניות¹⁰ ומתעלה מעלה מעלה. ואח"כ כשבא ל"הנהג בהם מנהג דרך ארץ" הרי הוא יורד לעולם המעשה, לארץ ישראל, לעסוק בעשיית רצונו של מקום. יכול הוא לטעון: בשעה שהוא עוסק בתורה, ולומד את חכמתו ורצונו של הקב"ה, מובן שיש רק את הקב"ה ואותו; על אחת כו"כ בשעת התפילה כשהוא עומד כעבדא קמיה מריה בכיטול לפני מי שאמר והיה העולם – אזי גם מציאותו שלו איננה קיימת "ואין עוד מלבדו"; אבל כשהוא יוצא מבית הכנסת לעסוק בדרך ארץ, כהוראת התורה הק' "וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה" – שם חייב הוא לנהוג כדרכי העולם.

9. יומא כא, א. וש"נ.

10. אף שהוא עוסק במצוות טלית ותפילין וכיו"ב, שהם עניינים גשמיים – מ"מ, הוא לא מתעסק בהגבלות של העולם.

כיצד אפשרי בכלל, שכאשר הוא עסוק ראשו ורובו כל היום במשא-ומתן ובעניינים גשמיים – שלא יתענג מהם, ותהיה מגמתו רק לעשות נח"ר ליוצרו? – אדרבה, טוען הוא, "ארץ אוכלת יושביה", עצם העיסוק בענייני ארץ מגשם ומוריד את האדם, וזה מבלבל אותו אפילו בשעה שהוא צריך להיות עסוק בתורה ובתפילה!

על זה באה התשובה: זוהי טענת המרגלים! הם טענו שבכל הנוגע לענייני העולם "אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו". אבל האמת היא ש"אם חפץ בנו ה' והביא אותנו אל הארץ" – אנו הולכים בשליחותו וע"פ רצונו של השי"ת, יש לנו את הכוחות הראויים לכך, ויכולים אנו לחבר את העולם וטבעו עם הקב"ה שלמעלה מהעולם. "עלה נעלה וירשנו אותה"!

המעשה הוא העיקר

וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת

מעשה המקושש הי' כו' מיד אחר מעשה מרגלים, דאמר במדרש דלשם שמים נתכוון, שהיו אומרים ישראל, כיון שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ ממעשה מרגלים, שוב אין מחוייבין במצות. עמד וחילל שבת, כדי שיהרג ויראו אחרים (טו, כ. ויקרא רבה פט"ו, ו)

יש לעיין, מהו הטעם לזה שחשבו בני ישראל דמשום שנגזר עליהם שלא ליכנס לארץ, אינם מחוייבים במצוות, דמדוע יפטרו מחיוב המצוות בשביל זה?

ויובן זה ע"פ המבואר בסה"ק (ראה לקו"ת ריש פרשתנו, ועוד) שהטעם לזה שרצו המרגלים לישאר במדבר הוא כי רצונם הי' לעסוק כל היום בתורה כמו שהורגלו במדבר, ולא רצו ליכנס לארץ ישראל לעסוק גם בקיום מצוות מעשיות, שהרי יצטרכו לזרוע את שדותיהם וכו', ולהתחייב בתרומה ומעשר ובשאר המצוות.

ועפ"ז חשבו ישראל דמכיון ש"נגזר עליהן שלא ליכנס לארץ", ה"ז סימן ש"אין מחוייבים במצוות", שהיא עבודת "ארץ ישראל" כנ"ל.

ועל זה בא סיפור המקושש להורות, דאף ש"לשם שמים נתכוון", ומחשבתו ושכלו היו שלמים עם הקב"ה ותורתו, מ"מ מכיון שלפועל חילל את השבת במעשה, נתחייב סקילה. והוא הדבר בנוגע לאלו שנשארו ב"מדבר", דאף שרוב עסקם הי' בתורה ובהבנת השכל, מ"מ הרי הם "מחוייבים במצוות", דעיקר עבודתם הוא לקיים את המצוות במעשה.

(ע"פ לקו"ש חכ"ח עמ' 93 ואילך)

לה' הארץ ומלואה

ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה

למה נסמכה פ' חלה לפ' ע"ז, לומר לך, שכל המקיים מצות חלה כאילו בטל ע"ז (טו, כ. ויקרא רבה פט"ו, ו)

אמרו חז"ל (שבת לא, א) "אמונת זה סדר זרעים", ופירש בתוס' (ד"ה אמונת) "שמאמין בחי העולמים וזרע".

והחידוש בזה הוא, דהרי המשקיע בעבודת השדה, עלול לחשוב, שגידול התבואה ורווחיו שמקבל מעבודה זו, הם תוצאה מגודל יגיעתו והשקעתו בשדהו, ו"כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" ח"ו.

אך ישראל הזרוע את שדהו יודע, שגידול התבואה ואיכותה אינם באים מ"כוחו" של האדם ח"ו, כ"א הקב"ה הוא ה"נותן לך כוח לעשות חיל", ו"ברכת ה' היא תעשירי". ולכן זריעתו אינה מפני שבכוח השדה להביא לו פרנסתו, כ"א ש"מאמין בחי העולמים", שיביא לו את פרנסתו ע"י הזריעה.

וזהו תוכן מצוות חלה, שהאדם מבין ומכיר שלא מיגיעתו ועבודתו עשה את החיל הזה, כ"א הקב"ה לבדו הביא לו את הברכה, וא"כ הרי אין התבואה והעיסה שייכים לו, אלא להקב"ה. ולכן הוא נותן את "ראשית עריסותיכם" – "תרומה לה'", כי באמת שייכת העיסה להקב"ה.

וזהו "כל המקיים מצות חלה כאילו ביטל ע"ז", כי בקיום מצות חלה מראה האדם שאין כח ושליטה לשום דבר מבלעדי ה', ואפי' פרנסתו אינה מגיעה מעצמה ע"פ דרכי הטבע כ"א מהקב"ה לבדו.

(ע"פ לקו"ש ח"י"ח עמ' 183 ואילך)

הדושי סוגיות

בהא דיהושע וכלב לא נשאו פירות

יבאר דב' התירוצים שבש"ס איפליגו בגדר השליחות אי שייך בזה שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה / יקשה אמאי נקט רש"י בפירושו דוקא כתירוץ הב' שבש"ס אף שאינו קרוב יותר לפשטות הכתובים / יבאר דהוא תלוי אי חיוב השליחות ה' על הפעולה עצמה או על הנפעל.

א.

יבאר דב' התירוצים שבש"ס איפליגו בגדר השליחות
אי שייך בזה שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה

"ויבואו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאהו כמוט בשנים ומן הרמונים ומן התאנים" (פרשתנו יג, כג). ואיתא בגמרא (סוטה לד, סע"א): "יהושע וכלב לא נשאו כלום – אי בעית אימא משום דחשיבי ואי בעית אימא שלא היו באותה עצה".

ונראה, ששני התירוצים פליגי במילוי השליחות, האם לאחרי שנתהפכו המרגלים מאנשים כשרים להיות "רשעים" (לשון רש"י ריש פרשתנו) והלכו "בעצה רעה" (סוטה לה, א. רש"י פרשתנו יג, כו) להוציא דבה על הארץ, נתבטלה שליחותו של משה או לא.

דלטעם הא' שיהושע וכלב לא נשאו "משום דחשיבי", מובן, שבעצם היו צריכים להביא פירות הארץ אלא שנפטרו ממעשה נשיאת הפירות מחמת חשיבותם, וא"כ לא

לקראת שבת

ז

בטלה שליחותו של משה; משא"כ לטעם הב' "שלא היו באותה עצה" יש לומר, דכיון שהמרגלים הלכו "בעצה רעה", שוב בטלה! כל השליחות.

ויש לבאר החילוק בין שני האופנים על דרך ההלכה – אם י"ב האנשים ששלח משה הם מציאות אחת, ושליחותו של משה היתה ציווי כללי לכולם (ע"ד חיוב על הציבור), וכאשר בטלה מקצת השליחות בטלה כולה; או שהוא ציווי לכל אחד ואחד מהם בפרט.

ב.

יקשה אמאי נקט רש"י בפירושו דוקא בתירוץ הב'
שבש"ס אף שאינו קרוב יותר לפשטות הכתובים

והנה, בפרש"י על הכתוב מפרט סדר נשיאת הפירות – "שמונה נטלו אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלב לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוציא דבה נתכוונו כשם שפרי' משונה כך עמה משונה". היינו שנקט בתירוץ הב' שבש"ס.

ובפשטות הכתובים עדיין טעמא בעי מה שלא נשאו יהושע וכלב, שהרי משה רבינו ציווה אותם (יג, כ) "והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ", ואיך פטרו יהושע וכלב את עצמם ולא נטלו כלום? וזה "שכל עצמם (של המרגלים) להוציא דבה נתכוונו", הרי היו צריכים ליטול מפרי הארץ לקיים ציווי משה ופשיטא שכוונתם הייתה לטובה, להראות שבחה של הארץ³.

ואין לומר שדברי משה "ולקחתם מפרי הארץ" אינם נחשבים לציווי שחייבים לשמוע בקולו, כיון שלא הי' בציווי ה'⁴, כי אדרבה הקב"ה אמר (פרש"י ריש פרשתנו) "שלח לך, לדעתך, אני איני מצוה לך אם תרצה שלח".

וכן במ"ש בפ' דברים (א, כב – הובא בפרש"י פרשתנו שם) "ותקרבון אלי כולכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו", ובפרש"י שם עה"פ (א, כג) "וייטב בעיני הדבר" – "בעיני ולא בעיני המקום – אם בעיני משה הי' טוב למה אמרה בתוכחות משל לאדם שאומר לחבירו כו' אף אני הודיתי לדבריכם שמא תחזרו בכם כשתראו שאיני מעכב ואתם לא חזרתם בכם" – פשיטא שכיון שלמעשה שלחם משה הרי הם שלוחי משה, ובמילא גם הפרט בדברי משה (יג, יז) "ולקחתם מפרי הארץ" הוא ציווי ושליחותו.

רצו ליטול מפירות ארץ ישראל אלולי כלב ששלף את הזיזין וירץ לפנייהם ואמר להם אם אין אתם נוטלים או אתם הורגים אותי או אני הורג אתכם. (ב) לפי פירוש הזהר פרשתנו (קס, ב) וישאווהו במוט בשנים קאי על יהושע וכלב. וראה ש"ך עה"ת פרשתנו יג, כג. וראה לקמן סעיף ג ובהערות.

(4) להעיר ממאירי לסוטה לה, ב.

(1) להעיר מצפע"נ (פרשתנו יג, כ בסופו): אך הם בטלו לשליחות.

(2) ראה תורת משה להחת"ס פרשתנו שם (ותירוצו הוא ע"ד ההלכה והפלפול. ולהעיר גם מצפע"נ עה"ת פרשתנו יג, ג. שם, כ).

(3) ולהעיר: (א) בתנחומא (פרשתנו ח), במדב"ר (פט"ז, יד) ויל"ש פרשתנו (יג, כג) שהמרגלים לא

לקראת שבת

ולהמבואר לעיל בביאור פלוגתת ב' התירוצים, יש להוכיח ממה שרש"י בפירושו עה"ת נקט כטעם הב' שבש"ס, ש"יהושע וכלב לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוציא דבה נתכוונו", דס"ל לרש"י שבטלה כל השליחות, ולכן לא היו חייבים להביא פירות.

והטעם שלא נקט רש"י כטעם הא', יש לומר בפשיטות, דתירוץ הא' רחוק יותר מן הפשט, דכיון שזה הי' ציוויו של משה "והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ", לא יתכן שבגלל חשיבותם לא יקיימו יהושע וכלב את הציווי.

איברא, דלומר שנתבטלה כל השליחות הוא ג"כ היפך פשט הכתובים לגמדי, שהרי כלב ויהושע חזרו מתור הארץ ומסרו לשולחיהם אודות שבח הארץ, "טובה הארץ מאד מאד" (יד, ז), וגם השתדלו לשכנע אותם לעלות לארץ ("יכול נוכל לה" יג, ל); "אם חפץ בנו ה' גו' אל תיראום" (יד, ט-ט)), היינו ששליחותו של משה נתקיימה בפועל על ידי יהושע וכלב. וכן משמע מפרש"י עה"פ (יד, לח מב"ב קיח, ב). "ויהושע בן נון וכלב בן יפונה חיו מן האנשים ההם ההולכים לתור את הארץ" – "מלמד שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים", והיינו לפי ששליחותו של משה (לכל י"ב האנשים) נתקיימה על ידיהם, ולכן נטלו חלקם כו' וקמו תחתיהם.

ועוד זאת: דוחק גדול לומר בפרש"י עה"ת (שמפרש בכל מקום כפשט הכתובים) ששליחותו של משה היתה ציווי כללי לכולם וכאשר בטלה מקצת השליחות בטלה כולה – שאין זה פשוטו של מקרא. ואדרבה, יהושע וכלב הלכו ביחד עמהם ולא נפרדו מהם כשראו שהם בעצה רעה (כפשטות לשון רש"י (פרשתנו יג, כו) שהליכתם היתה "בעצה רעה", ועוד קודם הליכתם התפלל משה על יהושע⁵ "יה יושיעך מעצת מרגלים").

ג.

**יבאר דהוא תלוי אי חיוב השליחות
הי' על הפעולה עצמה או על הנפעל**

ויובן זה בהקדים השינוי בין לשון הש"ס ולשון רש"י, דבש"ס נאמר בקיצור "שלא היו באותה עצה", ואילו רש"י מאריך בלשונו⁶ "לפי שכל עצמם להוציא דבה נתכוונו כשם שפרי' משונה כך עמה משונה".

והחילוק ביניהם בפשטות הוא: לפי לשון הש"ס אפשר לומר, דזה שיהושע וכלב לא נשאו פירות עם המרגלים הוא לפי שלא רצו לעשות איזה ענין שהוא שיוכל להתפרש שהם בעצה אחת עמהם, אף שעצם נשיאת והבאת הפירות לא הי' בכך שום דבר שלילי; משא"כ רש"י מוסיף ומדגיש, ש"עצת" המרגלים היתה גם בהבאת הפירות גופא, ולכן לא

(6) ועד"ז מאריך בפירושו לסוטה לד, סע"א אך בשינויים קלים. ואכ"מ.

(5) רש"י פרשתנו יג, טז (מסוטה לד, ב). אבל ראה לקו"ש חל"ג ע' 78 ואילך.

לקראת שבת

יט

השתתפו יהושע וכלב עמהם בנשיאת הפירות – לא רק כדי שלא יהי' מקום לטעות שהם בעצה אחת עמהם בכלל, אלא שלא רצו ליטול חלק במעשה זה דהבאת הפירות, כיון שכוונת המרגלים (גם) במעשה זה היתה "להוציא דבה".

– אבל אין זה פוטר אותם ממילוי שליחות משה⁷.

כן צריך להבין: מנ"ל לרש"י שעצם הבאת הפירות היתה בכוונה "להוציא דבה", והרי מפשטות לשון הכתובים משמע להיפך, שהוצאת הדבה של המרגלים התחילה לאחרי שהראו לישראל את הפירות, וכמ"ש (יג, כז-כח) "ויספרו גו' באנו אל הארץ גו' וגם זבת חלב ודבש היא וזה פרי'. אפס כי עז העם גו' והערים גו'", וכן משמע גם בפרש"י שם, שזהו ה"קצת אמת" שאמרו כדי שיתקיים השקר שאמרו לבסוף⁸.

ויש לומר הביאור בכל זה:

ידוע, שבמצוות התורה יש מצוות שעיקרן הפעולה, מעשה המצוה, כמו מצות תפילין של יד, שהמצוה היא להניח תפילין, ויש מצוות שעיקרן התוצאה והנפעל, כמו תש"ר, שבהם עיקר המצוה היא שיהיו על הראש כמ"ש (ואתחנן ו, ה) "והיו לטוטפות בין עיניך"⁹.

ועד"ז יש מקום לחקור במהות השליחות ד"והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ", אם עיקר כוונת השליחות בזה הי' רק הנפעל והתוצאה שיחזרו ויראו לבני ישראל את הפירות, או שחל חיוב גם על מעשה הלקיחה. דכיון שמשא הדגיש בדבריו "והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ", מעשה הלקיחה, הרי מעשה הגברא (הפועל), לקיחת הפירות ונשיאתם, הם חלק עיקרי בהשליחות.

ויש לומר (בדוחק עכ"פ), ששיטת הש"ס היא כאופן הא', ששליחותם הי' הנפעל והתוצאה, ולפיכך לא איכפת לן מעשה נשיאת הפירות, דאין חיוב נשיאה, אלא שיובאו הפירות (באיזו דרך שהיא) אל משה וישראל.

ועפ"ז מובנים שני הטעמים שבש"ס מדוע יהושע וכלב לא נשאו פירות (ולא חשו לקיים ציווי משה "והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ") – "משום דחשיבי . . . שלא היו

מתחילה הוצאת הדבה על הארץ. וכן משמע מזה שבגמ' הובא כל הכתוב. וראה גם מדרש הגדול עה"פ: בתחלה ספרו בשבחה שנאמר וגם ארץ זבת חלב ודבש היא וזה פרי' ואחר כך דיברו בגנותה שנאמר אפס כי עז העם. וראה מפרשי הע"י.
9) ראה צפע"נ על הרמב"ם הל' תפילין פ"ד ה"ד. ובכ"מ.

א) הטעם שלקחו רק ג' מינים אלו ע"ד הפשט – נת' בההתוועדות. וכן בשיחת ש"פ חוקת תשמ"ה.

---

7) להביא מפרי הארץ בעצמם (מבלי להשתתף עם המרגלים).

8) בחדא"ג מהרש"א סוטה שם, דסיום הכתוב "וזה פרי'" הוא סיום בדבר שקר, שרק זה – ג' מינים אלו (ענבים רמונים ותאנים) פרי' אבל עיקר חיי הנפש שהם שאר הג' מינים חטיטים ושעורה ושמן אין בה (וכן מפרש "דברי אמת" בתחילתו וסיום בדבר שקר בכתוב שלאח"ז). אבל פשטות ל' הכתוב ופרש"י משמע דכל הכתוב "וגם זבת חלב ודבש היא וזה פרי'" הוא מהקצת אמת בתחילתו^א, ומהכתוב שלאח"ז (יג, כח ואילך)

לקראת שבת

באותה עצה, והיינו כי בלאו הכי נתקיימה שליחות משה ע"י אחרים ולא חל הציווי על כל אחד בפ"ע להביא פירות, וע"ז מספיק טעם של "חשיבי" וש"לא היו באותה עצה", שלא ישתדלו שהשליחות תתקיים על ידם דוקא.

ויש לומר, ששיטת רש"י בפירושו עה"ת אינה כן, אלא ש"והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ" היתה חובת גברא (כפשטות הלשון), ובעצם הי' חיוב על כאו"א מהי"ב האנשים ליקח ולשאת פרי הארץ [וכדמצינו גם דיעה בחז"ל¹⁰, שכולם נשאו פירות, גם יהושע וכלב¹¹].

ולכן לא נקט רש"י הטעם הא' שבש"ס, שיהושע וכלב לא נטלו כלום "משום דחשיבי", כי ס"ל שנתחייבו בחובת גברא של "ולקחתם מפרי הארץ".

ומטעם זה אי אפשר לרש"י להסתפק בלשון הש"ס שזה שלא נטלו הוא "שלא היו באותה עצה" – שלשון זו יכולה להתפרש (כנ"ל) שלא רצו שיהי' מקום לטעות שיש להם שייכות לעצת המרגלים בכלל – כי זה אינו מספיק להפקיע ציווי מפורש של משה רבינו "ולקחתם מפרי הארץ".

ולכן כ' רש"י "יהושע וכלב לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוציא דבה נתכוונו כשם שפרי' משונה כך עמה משונה", שיש לומר, שאין כוונת רש"י שהמרגלים אמרו בפירושו לבנ"י "כשם שפרי' משונה כו" – שהרי כנ"ל, מפורש בתחילת דיבורם "ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש היא וזה פרי'", ובפרש"י שזהו ה"קצת אמת" בתחלתו שאמרו המרגלים בכדי לקיים השקר שבאו לומר אח"כ "אפס כי עז העם גו" – אלא כוונת רש"י היא, שזו היתה רק כוונתם בהבאת הפירות. דעצם מעשה הבאת הפירות הי' באופן שהי' נראה לבנ"י שבכך קיימו שליחותו של משה "ולקחתם מפרי הארץ", אלא שהיתה להם כוונה נסתרה, שע"ז שיאמרו קצת אמת, ה"ז יאמת את השקר ד"אפס כי עז העם כו" (כי ישראל יאמרו "כשם שפרי' משונה כך עמה משונה").

וע"פ אופן זה מבואר איך יתכן שיהושע וכלב לא נטלו כלום¹³:

אם לא היתה שום כוונה של הוצאת דבה (מצד המרגלים) במעשה הבאת הפירות, פשיטא שיהושע וכלב היו משתתפים עמהם לקיים ציווי ושליחות משה "והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ" (שהוא חובת גברא כנ"ל);

נשאו פירות, דהאשכול נשאו שנים כפשטי' דקרא "וישאוהו במוט בשנים", וכאו"א נשא תאנה או רמון א' (עיון יעקב לע"י סוטה לד, סע"א). וראה תדבא"ר שם שזה הי' ע"פ ציווי של משה.
13) ראה פענח רזא פרשתנו עה"פ מה שתירץ הקושיא על פרש"י מהתנחומא הנ"ל הערה 3.

10) ראה ירושלמי סוטה פ"ז ה"ה: שנים עשר היו שמונה באשכול וארבעה בתאנים ורימונים ובנושא כלים. וראה מפרשים שם.

11) וראה יל"ש פרשתנו (יג, יז) מתדבא"ר פכ"ט: הגיעו לחברון נטלו משם ה' תאנים וה' רמונים ואשכול אחד של ענבים. ומשמע דכל הי"ב

לקראת שבת

כא

אבל כיון שהי' כאן מעשה טוב (הבאת פירות המראים על טיב הארץ ושבתה) ביחד עם כוונה בלתי רצויה, הרי שוב אי אפשר להם ליטול כלום, דאם ישתתפו גם הם בהבאת פירות מטוב הארץ, הרי הם מסייעים לדבר עבירה (כוונתם הרעה של המרגלים במעשה ההבאה), וסיוע לדבר עבירה דוחה קיום שליחותו של משה. ואולי אין זו דחי', אלא שזה היתה כוונת משה, שלא יקחו פירות באופן של מסייע לדבר עבירה, ואדרבא זה מבטל מכוון השליחות.

תורת היים

מכתבי קודש מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע

רפואה

מחשבות המבלבלות את האדם מכריאות הגשמית ה"ז מתחבולות היצר

מאשר הנני קבלת מכתבו מ... בו כותב אודות מצב בריאותו אשר פעל עליו נמיכת הרוח.

הנה כלך מדרך זו, והרי השי"ת הוא הרופא כל בשר ומפליא לעשות.

ואף שאין אתנו יודע עד מה כוונת הבורא, ובמילא לפעמים היצה"ר מעורר קושיות ומחשבות המבלבלות את האדם מבריאות הרוחנית ואפילו מבריאות הגשמית, צריך לדעת תמיד שאין זה אלא מתחבולות היצר, וצריכים להיות חזק בבטחון בהשי"ת אשר במשך הזמן ישלח רפואה בהמצטרך לו, וגם עד שתבוא הרפואה הרי חלק הוא מעולמו של הקב"ה ובמילא שלוחו הוא להפיץ אור בסביבתו על ידי שיאיר את נפשו נפש האלקית והבהמית בעניני תורה ומצות ויאיר גם חלקו בסביבתו ובעולמו ע"י הפצתו שם אור התורה והיהדות.

וכדי שיהי' כל זה באופן יעיל צריכה להיות הפעולה בשמחה וכמ"ש עבדו את ה' בשמחה וכשיתחזק בכל הנ"ל בודאי יסייעוהו מלמעלה שיבוא הדבר בפועל.

בטח יש לו קביעות לימוד בתורת הנגלה ובתורת החסידות ואומר ג"כ השיעור תהלים (כפי שנחלק לימי החדש) בכל יום אחר תפלת שחרית, ומה טוב אשר בכל יום שני וחמישי קודם התפלה יפריש איזה פרוטות לצדקת בקור חולים.

בברכה לרפואה קרובה המחכה לבשו"ט.

לקראת שבת

כג

אינ לנו שום מושג עד כמה יקר גופו של יהודי

בעתו קבלתי מכתבו בו כותב אודות מצב בריאותו.

והנה צריך הי' להתייעץ עם המשפיע שלו שיסדר בשבילו סדר לימודיו באופן שלא יגע בבריאותו כלל, שכבר ידוע פסק תוה"ק (רמב"ם הל' דיעות ריש פ"ד) שהיות הגוף בריא ושלם מרדכי השם הוא, ובודאי ידוע לו פתגם רבינו הזקן (נדפס ב[קובץ] היום יום ערב ר"ה) "מי ווייסט גאר ניט ווי טייער עס איז דער גוף פון א אידען" [אינ לנו שום מושג עד כמה יקר גופו של יהודי].

ובמילא צריך למלאות אחרי הוראת הרופאים ולראות סדרי אכילה ושתי' ומנוחה יהיו כנצרך לבריאותו בריאות גופו, ואז יצליחו השי"ת ג"כ בעבודת התפלה ובלמוד התורה ביראת שמים כדבעי.

מוסג"פ המאמר אשר בו יראה ג"כ שהכוונה בהחסרון דתוקף הגוף הוא רק אם זהו בממשלת נפש הבהמית, אבל לא ח"ו בבריאותו הנוגע להנפש האלקית.

(אג"ק ח"ח אגרת ב'שפג)

החלטתו לקבוע שיעור בלימוד חסידות תמהר רפואת עיניו

מסרו לי דבר מצב בריאותו ואחר כן גם כן אודות תוצאות נתוח העין אשר ת"ל הי' בהצלחה, ויתן השי"ת אשר ילך מצב בריאותו הלך וטוב ויוכל להוסיף אומץ בתורה ועבודה כי הרי היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא.

בודאי שמע ע"ד פתגם הבעש"ט, אשר מכל מאורע שמזדמן עם האדם ומכל דבר שהוא רואה או שומע, הרי צפונה בזה הוראה בדרכי עבודתו להשי"ת, ובפרט כשהוא מאורע עיקרי, וכמו בכגון הנ"ל שמאור עיניו של אדם הוא מענינים החשובים ביותר, וכידוע גם בדיני תורתנו הנגלית, אשר לכן (לדעה אחת) פקח דוקא מחויב וזוכה בצווי דכל המצות חי הוא וכו' וכו'.

ובטח ידוע לו ג"כ לשון רז"ל בהנוגע לכח הראי' שהוא מאור עיניו של אדם, דכל ענין בדברי רז"ל הרי הוא מדוייק בתכלית כיון שאפילו תיבה אחת שבתורתנו הק' צ"ל שניתנה למשה מסיני וכפסק הרמב"ם בהלכות תשובה פרק ג' הלכה ח'.

והנה זאת התורה אדם, אשר כמו דאסתכל הקב"ה באורייתא וברא עלמא עולם הגדול, ה"ה גם בהנוגע להאדם שהוא הנקרא ברז"ל עולם קטן (תנחומא פ' פקודי בתחלתו, ת"ז תיקון סט' דף ק' ע"ב ועוד), ומתאים למאור עיניו של אדם – הנה נמצא ג"כ בתורה המאור שבתורה, וכאמור באיכה רבה בתחלתו, המאור שבה מחזירו למוטב.

שהמאור שבתורה הוא הנסתר דתורה סתים דאורייתא שהוא המביא ליראתו ואהבתו ית', וכמרז"ל (שבת דף ל"א סוף ע"א) ומבואר בלקוטי תורה לרבנו הזקן סוף פרשת ויקרא.

לקראת שבת

ונתגלה בדורות האחרונים בתורת החסידות באופן שכל אחד ואחד יכול להבינו בטוב, וכמו שביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בארוכה בקונטרס לימוד החסידות.

ולא לדרשה קאתינא אלא בהנוגע לפועל, שעליו להחליט בעצמו בהחלטה גמורה לקבוע שיעור בלימוד תורת החסידות מכאן ולהבא, והחלטתו זו עצמה תמהר רפואת עיניו ויוכל להביאה בפועל בקרוב.

בברכה לרפואה קרובה.

(אג"ק ח"ח אגרת ב'שפה)

כשמוסיף בבריאות חבירו מוסיף לו הקב"ה כמ"פ ככה

נתקבל מכתבו מי"ט טבת, בו כותב אשר נמצא בבית רפואה תחת פיקוח רופאים ומתאר מצב בריאותו ומודאג הוא עד"ז.

והנה בכלל ידוע אשר כל אחד ואחד צריך להיות חזק בבטחוננו בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות, וככל אשר יגדל הבטחון תגדל ג"כ הטבת מצב הבריאות.

אלא שביחד עם זה אמרה תורתנו הק' ורפא ירפא שהרופא הוא שלוחו של הרופא כל בשר להביא הרפואה להנזקק לזה, וכדי לחזק הבטחון ולהוסיף בברכת השי"ת צריך גם כן להוסיף בענינים דתורה ומצות כל אחד ואחד לפי מעמדו ומצבו.

ועוד זאת שלא להסתפק בהפעולה עם עצמו אלא לעודד את הנמצאים בסביבתו שבטח יכול להשפיע עליהם באיזה מדה ולעודדם גם כן בשני הענינים יחד, בבטחון ובהוספה בתורה ומצות, ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, שכשמוסיפין בבריאות רוחני או גשמי של חבירו הישראלי הרי מוסיף הקב"ה כמה פעמים ככה להמשתדל בזה.

והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל, בברכה.

(אג"ק ח"ח אגרת ב'שפז)

דרכי החסידות

שיחות ואגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהר"י צ'
מלויבאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

שימושה ולימודה

חידושי התורה מספרים על הלומדות והסברות הגדולות שחידש המחבר בתורה הקדושה, וסיפורי הצדיקים מספרים על החידושים הגדולים שחידש ומחדש השי"ת בעולם

"גדולה שימושה יותר מלימודה"

שני דברים בתורה: א. לימודה. ב. שימושה.

מעלת התורה גדולה מאד. חסרות לנו המלים המדויקות והביטויים הנכונים לבטא בהן בבהירות את הגדלות של לימוד תורה. אך, אחרי כל זה – גדלות לימוד התורה – הנה שימושה, סיפורי התורה וסיפורי לומדי תורה, צדיקים וגאונים, גדולה יותר.

במלים קצרות:

לימודה של תורה, הוא – גוף, שימושה של תורה, היא – נשמה.

גוף בלי נשמה, הרי זה מת רחמנא ליצלן. נשמה זקוקה לגוף, נשמה בלי גוף אין זה נקרא חי. החיים האמיתיים הם כשנשמה היא בגוף.

בעולם התורה, הנה לימודה בלי שימושה – זה גוף בלי נשמה, ושימושה בלי לימודה – זה נשמה בלי גוף, והחיים האמיתיים הם כשישנם שני הדברים, לימודה ושימושה.

לימודה של תורה בלי שימושה, הרי מיותר לגמרי לומר שזה על דרך גוף שלם על כל אבריו בתכלית השלימות – אך בלי נשמה.

לקראת שבת

יהודי של 'לימודה' יכול להיות למדן, ירא שמים ובעל מדות טובות, הוא קם בבוקר בהשכמה והולך מיד לבית הכנסת להתפלל בציבור, לומד שיעור הלכה, משתתף בשיעורי הלימודים ועוסק בהחזקת תורה ובטובת הרבים, אך כל זה הוא מת, בלי נשמה.

יהודי של 'שימושה', יכול להיות שאין הוא למדן כזה, אך כל מה שהוא עושה, הוא בחיות, בתענוג. הוא עצמו חי, וכל מה שהוא עושה הרי זה בחיות וברגש.

(ספר השיחות ה'תש"א ע' 88)

שימושה של תורה – התוועדות חסידותית

אמיתית שימושה של תורה היא התוועדות חסידותית, כי בהתוועדות זו כשהיא כפי שנהגו זקני החסידים בכל דור, מספרים סיפורי צדיקים וחסידים עם מוסר ההשכל שבהם ומבארים ומסבירים מה שצריכים ללמוד מהם, ומתעוררים בהתעוררות המתאימה לתוכן הסיפורים ובמדה ידועה זה בא אל הפועל בסור מרע ועשה טוב.

ומהאי טעמא חיבבו הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים נשיאי חב"ד והצדיקים המפורסמים נשיאי החסידות הכללית זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, את התוועדות חסידים וסיפורי מעשיות.

מה טעם פתח בבראשית

וכסיפור הידוע:

הרבי ה"צמח צדק" הואיל לשלוח את הרב הגאון האמיתי החסיד הנודע מוה"ר יצחק אייזיק נ"ע הלוי אפשטיין מהומיל, אל כ"ק אדמו"ר מוה"ר ישראל מרוז'ין זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בנוגע לענין כללי.

החסיד רבי יצחק אייזיק להיותו מחניכי חסידי חב"ד, התעניין מאד לדעת ארחות והנהגות חסידי רוז'ין בכלל והנהגותיו של כ"ק רבי ישראל מרוז'ין בפרט, וישם דעתו הרחבה ולבו על כל דבר הנהגה בפרט.

הסדר אצל כ"ק רבי ישראל מרוז'ין היה שבעת קבלת שלום – הנהוג אצל חסידי פולין וואהלין – וכן בשעת קבלת אנשים וקריאת הפתקאות, הנה המקורב – אחד מחסידי סגולה מזקני החסידים אשר בחר בו כ"ק רבי ישראל להיות המתורגמן בינו ובין החסידים והיה מכונה בשם מקורב – היה עומד על ימינו והגבאי הראשון משמאלו.

בין האורחים שהיו אז ברוז'ין היה אחד מגדולי הרבנים בבוקאווינה, מפורסם ללמדן גדול וממקושריו הכי גדולים של כ"ק רבי ישראל, והביא את חיבורו לקבל עליו הסכמתו של כ"ק רבי ישראל, וגם אחד החסידים אשר אסף כמה שנים סיפורי מעשיות מצדיקים וחסידים ויביא גם הוא את חיבורו לקבל הסכמה מכ"ק רבי ישראל.

לקראת שבת

כו

בשעת קבלת האנשים עמדו שני החסידים המקושרים הנ"ל, הרב והחסיד, חיבוריהם בידיהם. המקורב – על פי הוראת כ"ק רבי ישראל – לקח את ספריהם מידיהם ויקרא לפני כ"ק רבי ישראל איזה מקומות מחיבורו של הרב ואחר כך קרא איזה סיפורים מספרו של החסיד המלקט.

כ"ק רבי ישראל ישב בדביקות ואחר כך התחיל לדבר בדבר מעלת סיפורי צדיקים והרושם הגדול שדבר זה עושה בהיכלי הצדיקים בגן עדן, ולאחר מכן דיבר בעניני חידושי תורה באותם הענינים שהמקורב קרא לפניו מספרו של הרב בפלפול רב, ואחר כך ציווה למקורב לכתוב את הסכמתו על שני הספרים.

החסיד החב"די רבי יצחק אייזיק נ"ע הסתכל בתשומת לב על הסדר בקבלת האנשים ועל יחס כ"ק רבי ישראל למקושריו ויתפלא על עומק הפלפול וסגנונו שחידש כ"ק רבי ישראל בחידושי התורה של הרב, אבל היה מוקשה לו מדוע הקדים כ"ק רבי ישראל את הערותיו וכן את הציווי לכתוב את הסכמתו לספר הליקוטים של סיפורי המעשיות להערותיו על חידושי התורה של הרב וציוויו לכתוב הסכמה על ספרו. ויהי לפלא בעיניו.

כיומיים אחרי כן היה ראש חודש, והחסיד רבי יצחק אייזיק הוזמן לסעודת ראש חודש ובתוך הסעודה אמר כ"ק רבי ישראל דברי תורה ולפני ברכת המזון אמר:

אצל הגאון הליטאי היה לפלא עלינו שדיברנו אודות סיפורי הצדיקים בתחילה ולאחר מכן אודות חידושי התורה, ועל מה שנתנו בתחילה את ההסכמה על החיבור של סיפורי הצדיקים ולאחר מכן על החיבור של חידושי התורה.

זוהי באמת קושיא גדולה ועתיקה שרש"י הקדוש שהיה גאון עולם בנגלה ובנסתר שואל אותה בפסוק הראשון של בראשית: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד הנשמה במעשי הבריאה בכל עת ובכל רגע.

הסבא, המגיד הגדול הקדוש [ממעזריטש] קיבל מהבעל שם טוב הקדוש דרך איך לראות בכל דבר את הנשמה שבגוף הדבר.

מבינים אתם – פונה כ"ק רבי ישראל מרוז'ין אל החסיד רבי יצחק אייזיק – אנו נוהגים בסדר כפי שנתן לנו השי"ת את התורה הקדושה, בתחילה ספר בראשית – סיפורי צדיקים, כפי שהמדרש אומר במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, ולאחר מכן ספר שמות – החדש הזה לכם.

שני המחברים הם חסידים בעלי צורה, שני החיבורים הם חידושים נפלאים, חידושי התורה מספרים על הלומדות והסברות הגדולות שחידש המחבר בתורה הקדושה, וסיפורי הצדיקים מספרים על החידושים הגדולים שחידש ומחדש השי"ת בעולם לכן הקדמנו את ההסכמה על ספר סיפורי הצדיקים לפני ההסכמה על ספר חידושי התורה.

(אגרות קודש ח"ו ע' עה ואילך)

לעילוי נשמת
האשה החשובה מרת **פייגא** ע"ה
ב"ר **יעקב** ז"ל

נלבי"ע ביום י' סיון תשנ"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

*

נדפס ע"י בנה
הרה"ת **יוסף יצחק** בן **פייגא**
ווילמאווסקי

לעילוי נשמת
מרת **שרה פריידא**
ב"ר **יונה ע"ה**
נלב"ע ביום כ"א סיון תשנ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

*

נדפס ע"י בנה
הרה"ת **יוסף** וזוגתו מרת **שרה** שיחיו
אברהם

***

לעילוי נשמת
הרה"ת **יוסף**
בן הרה"ת **יעקב קאפיל** ע"ה
גאלדבערג
נלב"ע ביום כ"ב סיון תשמ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

*

נדפס ע"י בני משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' **אברהם**

בן הרה"ח הרה"ג ר' **דוד מנחם מענדל** (ר' דוד האראדאקער) ע"ה

נפטר כ' סיון ה'תשי"ז

וזוגתו האשה החשובה מרת **שרה**

בת הרה"ח הרה"ת ר' **שמואל יצחק** שוי"ב (רייצעס) ע"ה

נפטרה כ"ז סיון ה'תשס"ד

קיעוומאן

ת.נ.צ.ב.ה.

*

נדפס ע"י ולזכות יו"ח

לאיוש"ט בטוב הנראה והנגלה

***

לזכות חתן הבר-מצוה

הת' **מנחם מענדל** שי

לרגל הכנסו לעול המצוות בשעטו"מ

ביום ט"ו סיון תש"ע

יה"ר שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן

לנח"ר הוריו וכל משפחתו שיחיו

*

נדפס ע"י הוריו

הרה"ת **דוד ישראל** וזוגתו מרת **חנה אסתר** שיחיו

אופנר

לזכות

הילד **שמואל** שי

לרגל הולדתו בשעטו"מ

ביום ו' אייר תש"ע

יה"ר שיזכו הוריו לגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים

מתוך בריאות, נחת והרחבה

ולזכות אחיו **מנחם מענדל** שי

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת **פנחס** וזוגתו מרת **חנה** שיחיו

מנדלזון

***

לזכות

החתן הת' **שמואל** שי **גליצנשטיין**

והכלה **חנה ליבא תחי' אלטהויז**

לרגל בואם בקשרי השדוכין בשעטו"מ

יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן בישראל

על יסודי התורה והמצוה

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת **מנחם מענדל** וזוגתו מרת **חנה** שיחיו **גליצנשטיין**

הרה"ת **פנחס** וזוגתו מרת **חי' שיחיו אלטהויז**

לזכות
הילדה **חנה שירה תחי'**
לרגל הולדתה בשעטו"מ
ביום ט"ו אייר תש"ע

*

נדפס ע"י הורי'
הרה"ת **בצלאל** וזוגתו מרת **שטערנא שרה** שיחיו
קאופמן

יה"ר שיזכו לגדלה לתורה, לחופה ולמעשים טובים
מתוך בריאות, נחת והרחבה